

כל שעה פרק שני פסחים

מב.

עין משפט נר מצוה

קפו א מיי פ"ה מהל' ערבין הלכה ו:
 קפו ב מיי פ"ה מהל' ערבין הלכה וז סגמ
 לאוין עט טור שו"ע א"ח סימן מטו סעיף ד:
 קפח א מיי שם הלכה יא טור שו"ע א"ח סימן טנה סעיף א:
 קפח ב מיי שם הלכה יב טו"ש עט טו"ש עט סעיף א:
 קצא א מיי שם טו"ש עט סעיף ג:
 קצא ב מיי שם טו"ש עט סעיף ד:
 קצב א מיי שם טו"ש עט סעיף ה:
 א ה מיי פ"ד מהלכות ערבין הלכה ח סגמ
 לאוין עט טו"ש א"ח סימן טנה סעיף א:
 ב ט מיי פ"ה מהלכות ערבין הלכה ו:

רבי יהודה היא. לאמר לאו הבא מכלל לאמור לאו הוא: שרוע. הוא שאחת מענייניו גדולה ואחת קטנה וכן שאר אצרים: קטוע. שפרסותיו קטועות: נדבה תעשה אותו. למנו הקדישהו לנדק הצית ולגדר להעלות קרבן לא ירעה. וכתב אבות אבות בעל מוס אמה מתפס לקדושת צדק הבית ואין אמה מתפס תמימים הראויין למוצא לנדק הצית: וידבר ה' וגו'. בתחלת הפרשה כתיב: לא נאמר דברים. וטריקוין לאמר: לאו אמור. אמור להן שיש איסור לאו דברים והכא גבי פסח נמי כתיב בתחלת הפרשה ויאלמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: האישורין. לשון שצירי שמשתבר הקרקע ויש בקעים שהמים נאספים ושוהין בתוכן ואין נבלעין ומחמיצין: הכי גרסינן הא דנפשי דקווא הא דלא נפשי דלא קווא. כשהן מרובות הן נקוות אל מקום אחד ואין נבלעות מהר ומחמיצות וכשהן מועטות לא קווא: שלנו זלילה מפני שצמי ניסן המעיינות חמין שעדיין ימות הגשמים הן כדאמרין בני שהיה (לקמן ד:). צימות הגשמים חמה מהלכת ציפולו של רקיע לפיכך כל העולם זונן ומעיינות חמין הלכך מליגן זלילה ומלעטנין: דרשה רב מהנה. ובלשון הקודש היו דורשין וכסבורין השומעין שמים שלו הוא אומר: דניסן. תרגום של לנוו דניסוס: לא נחמה. לפי שחוס השמש נחממה: ולא נחמי חמה. צמים שהוחמו נחמה וכ"ש צמתי האור: הגרופים הם המולייר. דוד גדול של נחושת ותלוי על האור כל שעה ומחושט ענה ואפי' כשאין סם אור מים שצולו חמים או פושרין: גרופים. לשון שריים שממלין מנחושטו של שוליו: ואל נפגיה ידה מן הסגור. כלומר תהא עוסקת בצנא כל שעה: שמתעפה זו. עמה פני החררה צמים: שמתעפה זו ידיה. דלותן שמתעפת צמן מתמממות מחוס ידיה והעיסה: עברה ולשה. צמתין: לא נחנקעו מותרות. ואע"ג דמתא אין לותתיין הכא נמי ל"ש הואיל ואנו רואין שלא חמתיין שאין שם לא סימני שאור ולא סימני סידוק: מחיסא מחיסונה. כולם אריגה אחת אריגתם משום צדחאל איסורא דרצנן תנא אס עבר מותר בצלילה צמית למימר נמי בצולה: היא דאוימא. צהילא דלא קנסינן ליה איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר והלכך עברה ולשה צמתין קרובה למזיד היתה ואסור ולא דמי לצליקות של נכרים דאמרין (לעיל דף טז). ממללא אדם כריסו מהן דהכא צעין למינסקה דעברה אדרצנן. מעשה אורג מתרגמינן עובד ממי (שמות כח):

(א) תמורה ו: (ב) [שם] (ג) יומא כח: (ד) [שם] (ה) [שם] (ו) [שם] (ז) [שם] (ח) [שם] (ט) [שם] (י) [שם] (יא) [שם] (יב) [שם] (יג) [שם] (יד) [שם] (טו) [שם] (טז) [שם] (יז) [שם] (יח) [שם] (יט) [שם] (כ) [שם] (כא) [שם] (כב) [שם] (כג) [שם] (כד) [שם] (כה) [שם] (כו) [שם] (כז) [שם] (כח) [שם] (כט) [שם] (ל) [שם]

תורה אור השלם

1. ושרו ושה שרוע וקולט נדבה תעשה אתו ולגדר לא ירעה:
 2. וידבר ה' אל משה לאמר: ויקרא כב א

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היא דאימור וכו' דאמרן איהו ממלא כריסו מהו: (ב) תוס' ד"ה ואלו וכו' מלשון עובדים דמשמע י"ב פירוש מללא קאמר עברין עתה: (ג) בא"ד ונראה לר"ת דלא עבריין פ"י (האולקין) מ"מ וי"ב פ"א האובלין: (ד) ד"ה ר' אלעזר וכו' היינו חמץ נוקשה. י"ב ופי' זה מוסף ר"א לת"ר (נוקא עיקשא) בעיניה ולר"א חף נוקשה [ע"י מערבות] ופי' זה חמץ דגן גמור ע"י מערבות [מוסף] ר"א דאפילו כחמישי נשים [ללא] היו נחלים לחליטה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) תוס' ד"ה לאמר למד על כל הפרשה שהיא צללו. י"ב ע"ן ממות דף י"א בתוס' ד"ה חף כהן וכו' ודוק:

לעזי רש"י

מישג"א מ-בניה. נסוב החלב.

מוסף תוספות

א. דומיא דהך ברייתא. ח' ה"ר. ב. והיינו דוקא לאכילה דאכילה איירי קרא. ד. הואיל והווי כי תערוכות. ח' תוס' שאין לעל ג. ד. פ"י. ר"א מוסף אתיק אפילו נוקש ע"י הערבות. ח' ה. והכשטי נשים מפרש בגמרא שטופלות אותן בסולת. מוס' שאין.

לאמר לימד ע"כ כל הפרשה שהיא בלא"ו. נראה לר"י דהיינו דוקא בענין דברים דלית בהו לאו הבא מכלל עשה אצל שאר דברים לא:

הדרן עלך כל שעה

ואל"ו עוברין בפסח. פ"ה לעבור עליהן צבל יראה וצבל ימצא וגם ריב"א מדקדק מלשון עובדים דמשמע וי עוברין מן העולם ואין נראה לר"ת דמשמע דכל הך מרבינן מכל מחמת לא תאכלו^א ואפילו בצלילה לא הוה מחייב זיל לאו דרבייא קרא ומהיכי צמית זיל יראה וצבל ימצא ונראה לר"ת דלאו עוברין וי פ"י האולקין ועוברין היינו מעל השולקין דלאו בני מיכל נינהו אצל צל יראה ליכא:
 ר"י אייעור אומר אף תבשיטי נשיב. היינו (ו) חמץ נוקשה^ד ואפילו הו חמץ דגן גמור על ידי מערבות מ"מ מדקאמר חף משעי דמודה לת"ק וצגמרא אמר' דרבי אלעזר סבר נוקשה צעיניה צלא כלום^ה לכך נראה דגרס רבי אלעזר צמד מייניהו או צמתי^ו או צגמרא: הא

רבי יהודה היא (ב) דתניא ישור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו א אותו אתה מתפס לברק הבית ואי אתה מתפס תמימים לברק הבית מכאן אמרו כל המתפס תמימים לברק הבית עובר בעשה אין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין ת"ל ידבר ה' אל משה לאמר לימד על כל הפרשה כולה שיהא בלא תעשה דברי רבי יהודה (ג) אמר לו רבי לבר קפרא מאי משמע אמר לו דכתיב לאמר לא נאמר דברים בי רב אמרי לאמר לאו אמור: צמי תשמישו של נחתום וכו': תני חדא שופכין במקום מדרון ואין שופכין במקום האישבורן ותניא אידיך שופכין במקום האישבורן לא קשיא הא דנפשי דקווא הא דלא נפשי דלא קווא אמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו דרשה רב מתנה בפפוגיא למחר אייתו כולי עלמא חציביהו ואתו לגביה ואמרו ליה הב לן מיא אמר להו אנא יבמאי דביתו אמרי (ד) דרש רבא דאשה לא תלוש בחמה ולא בחמי חמה ולא במים הגרופין מן המולייר הלא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור את כל הפת (ו'וצריך)^ז שני כלים אחד שמקטפת בו ואחד שמצננת בו את ידיה איבעיא להו עברה ולשה מהו ימר זוטרא אמר מותר רב אשי אמר אסור אמר מר זוטרא מנא אמינא לה דתניא (ח) אין לותתיין השעורין בפסח ואם לתת נתבקעו אסורים לא נתבקעו מותרין ורב אשי אמר (ט) אטו כולהו חדא (י) מחיתא מחיתניהו היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר:

הדרן עלך כל שעה

ואל"ו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחומין האדומי וזיתום המצרי וזומן של צבעים ועמילין של טבחים וקולן של סופרים ר"א אומר אף תבשיטי נשים זה הכלל כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת: ג' ת"ר שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש את הגוף מטמטם את הלב משום נסיוכי דחלבא ומסמא את העינים משום מילחא ומכחיש את הגוף משום קומניא דאומא (ה) ת"ר ג' דברים מרכין הובל וכופפין את הקומה ונוטלין (ו) אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם אלו הן (ז) פת קיבור ושכר חדש וירק (ח) הו ת"ר שלשה דברים ממעטין את הובל וזוקפין את הקומה ומאירין את העינים אלו הן פת נקיה בשר שמן ויין ישן פת נקיה דסמידא

הדרן עלך כל שעה

ואל"ו עוברין. עליהן צבל יראה וצבל ימצא. [שם] מפרש: מין דגן. חמשה מינין חיתין ושעורין וכומיין ושזולת שועל ושיפון: ואין כהן כרם. אס אכלן אצל לאו ש בארילתן. וצגמרא [מג]. יליף לה כולה: ג' מטמטם. לשון סתימה: מסמא אס העינים משום מילחא. מלח סדומית יש שמסמא את העינים כשנוגע צמלח וחוזר ונוגע צעין: נסיוכי דחלבא. מישג"א: קומניא דאומא. עיפושא פת שמתעפש לאחר זמן בתוך הכותח: וכופפין אס הקומה. כלומר מתשיץ רוחו: יק ח. כגון כרישין וצללים וחורין כשאוכל מהן דרשה תמיד: המימר ממה שכתוב ואפילו עשה עובר בלאו שהרי המיר. כבי רב אמרין כו פירושו, לאמר לא אמר, כלומר על כל מצוה שבתורה גזר עליהן בלאו. מי תשמישו של נחתום ישכרו. מפני שהן [נקיין] [נקיין] ומחמיצין פירווי העיסה הנגרים מן המים שנשתמש בהן, כמו שרוחץ אותם נקיין ומחמי. ואוקימנא אי נפשי דקווא וקימין נשפכין במקום מדרון, ואי לא נפשי אלא נבלעין במקומן שופכין אפילו במקום האישבורן. אמר רב יהודה. אין לשין אלא במים שהאובין מאתמול ולנו בליה, דאינון מיא בייתי וצנצנת הרבה. דרש רבא אי לשין בחמה ולא בחמין ולא אפילו במים שהוחמו בחמה ולא במים גרופין. ויש אומרים גרופין כדכתיב כן קישון גרפם. כלומר משוכין לשעה. ולא תגביה יד מן התנור, כלומר לא תניח הפת מוטל ותעסוק בדבר אחר עד שתדריק ועד שתגמור את הפת בתנור. ויש אומרים לא תגביה ידה עד שתדריקין בתנור. וצריכה שני כלים במים, אחד שמקטפת בו הפת בתוך התנור. ואחת שמצננת ידיה. עברה ולשה בחמין או במים גרופין או בלאו כלן מאי, ומשט רב אשי אס עברה ולשה אסור וקימא לן כותיה. הדרן עלך כל שעה ואילו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחמץ האדומי וזיתום המצרי וכו'. קיימא לן כי אילו שטינן כמו שכר המדי וחומין האדומי וכיצא בהן, והוא שיש בהן מים, אבל אין בהן דמי דמי פירות אין מחמיצין. כותח הבבלי אסור בפסח משום קומניא דאומא, דהיא חמץ פת נקיורין, ואסור לאכלו בכשר משום נסיוכי דחלבאו, פ"י [נמי חלב]. פירוש ריפתא ספקא. פסולת הסולת, הוא פת קיבור.

מוסף רש"י

כל המתפס תמימים לברק הבית עובר בעשה. אהלי עשה דאמרין ופי' אהה מקדיש מתמימים, דהיינו לאו הבא מכלל עשה ועשה הוא (תמורה ד:). לא נאמר דבריהם. כלומר צהייה פקשה (שם). לאו אמור. כלומר הכי אמר הקב"ה לאו אמור להם לשראל, דלאו אכלה סולת, דאי עברי אשך פקשה עברין צלאו (שם). שופכין במקום מדרון. שהיא מקום גבוה ומשופט ששופכין אליהם נקיין (תמורה ח"א ט"ו פג). לא תלוש. נכספס ויחיא (כח). חדא מחיתא מחייתניהו. ופי' צהייה אהת ארנסת לכולם, לשון עובד ממי (שמות לט כב): מעשה אורג דמיקון דבר קרי לו אינטי אריגה, שמלח את דבריו (חולין תח).

הדרן עלך כל שעה

רבינו הגנאל

ל' יהודה היא, דתניא ושרו ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו, פירוש אותו שהוא בעל מוס אהה מתפסו נדבה לברק הבית ואי אתה מתפס תמימים לברק הבית אלא לגדר אהה מתפס תמימים, מכאן אמרו כל המתפס תמימים לברק הבית עובר בעשה, דלאו הבא מכלל עשה עשה הוא, ואין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין, ת"ל וידבר ה' אל משה לאמר, לימד על הפרשה כולה שיהא בלאו דברי ר' יהודה. א"ל ר' לבר קפרא, וידין אתה מוצא בזה הפסוק לאו, אמר ליה דכתיב לאמר, לא וימור דברים, מכאן למדנו כל